

Erməni terrorizminin anatomiyası

Əli Nəcəfxanlı

Ermənistan terrorçu ölkədir. Birinci Qarabağ müharibəsi dönməndə bizə qarşı onlarca terror aktı törədilmişdir – metrolarda, avtobuslarda, gəmilərdə. Hesab edirəm ki, erməni terroru dünyada məşhur olan bir mənfur fakt kimi dünya tərəfindən qəbul edilməlidir.

**İlham Əliyev
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti**

Çağdaş Azərbaycan tarixinə qızıl hərflərlə yazılmış 2020-ci ilin və bütövlükdə, son 30 ilin əsas yekunu Ermənistanın işğalı altındakı rayonlarımızın azad olunmasıdır. Müzəffər Ali Baş Komandanımızın rəhbərliyi ilə rəşadətli Milli Ordumuz 44 gün ərzində böyük zəfər salnaməsi yazdı. Qələbəmiz eyni zamanda erməni terrorizminin qarşısına güclü siper çəkmək baxımından önəmlidir.

Özünün qatı terrorçu imici ilə məşhur olan dünya erməniliyi beləcə ürəyindən yaralandı. Gizli deyil ki, istər 1-ci, istərsə də 2-ci Qarabağ müharibələrində düşmən tərəfdə Livandan, Suriyadan, ABŞ-dan və digər ölkələrdən gəlmiş, dişinə-dırnağınacan müsəlmanlara, o cümlədən türklərə qarşı nifrətlə silahlanmış yüzlərlə monte mel-konyanlar vuruşub, dinc insanların qanını axıtmaqdan şizofrenik həzz alıblar.

Dövlətimizin başçısı erməni terrorunun əlamətləri sırasında tarixi abidələrimizin dağıdılmasını, mülki əhaliyə qarşı törədilən soyqırımını, meşələrimizin qırılmasını, çaylarımızın məcrasının dəyişdirilməsini və digər faktları göstərib. Ötən ilin ye-kunlarına həsr olunmuş müşavirədə mənfur qonşuların nankor-yırtıcı davranışlarını bir daha diqqətə çatdırıb: “Ermənistana o rayonlardan çıxmaq üçün vaxt verildiyi müddət ərzində onlar oranı da dağıtmışlar, bütün dünyaya öz vəhşiliklərini göstərmişlər. Bütün dünyanın gözü qarşısında evləri yandırıb, meşələri kəsib, qırıb, yandırıb, vandalizm aktları törətmişlər. Bütün dünya gördü ki, biz kiminlə üz-üzə idik. Bu vəhşiliyin, bu qəddarlığın bəlkə də tarixdə analoqu yoxdur. Heç İkinci Dünya müharibəsində işğalçı qüvvələr bu qədər qəddarlıq törətməmişlər”.

Erməni terrorizmi ilə zaman-zaman başımıza olmazın faciələr gətirilib. Hələ 1918-ci ilin yazında Bakıda və Bakı quberniyasının müxtəlif bölgələrində – Şamaxı, Quba, Xaçmaz, Lənkəran, Hacıqabul, Sal-yan, Zəngəzur, Qarabağ, Naxçıvan və digər ərazilərdə Bakı Soveti və “Daşnaksütyun”dan olan erməni silahlı dəstələri azərbaycanlılara qarşı dəhşətli qırğınlar törədiblər. Rəsmi mənbələrə əsasən, o zaman soyqırımını nəticəsində 12 minə yaxın azərbaycanlı qətlə yetirilib, on minlərlə insan itkin düşüb. Təsəffü deyil ki, faciələrin unudulmaması üçün ümummilli lider Heydər Əliyevin 26 mart 1998-ci il tarixli sərəncamı ilə martın 31-i Azərbaycanlıların Soyqırımı Günü kimi qeyd olunur.

Osmanlı dövləti ərazisində meydana gələn erməni millətçi ekstremizmi XIX əsrin son rübündən etibarən fəaliyyətini Rusiya imperiyası ərazisində, daha dəqiq desək, Cənubi Qafqazda genişləndirib. Ermənilər Osmanlı ərazisində sınaqdan keçirdiyi terror və zorakılıq metodlarından burada da istifadə ediblər.

Ötən əsrin 90-cı illərində ermənilərin Azərbaycana qarşı müharibə cinayətləri nə qədər məşum terror aktları ilə müşayiət olunub. 1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə erməni-sovet hərbi qüvvələri Xocalı şəhərini zəbt ediblər. Düşmən əhatəsində olan şəhərdə qalmış təqribən 2500 nəfər əhali Ağdam rayonuna çatmaq ümidi ilə oranı tərk etməli olub. Ancaq bu istək baş tutmayıb. Şəhəri yerlə-yeksan etmiş erməni silahlıları və 366-cı motoatıcı alayın hərbiçiləri dinc əhaliyə divan tutublar. Bu qırğın nəticəsində 613 nəfər həlak olub, onlardan 63 nəfəri uşaq, 106 nəfəri qadın və 70 nəfəri qocalar idi. 8 ailə tamamilə qətlə yetirilib, 25 uşaq hər iki valideynini, 130 uşaq valideynlərindən birini itirib, 487 nəfər yaralanıb ki, onlardan 76 nəfəri uşaq idi. Faciə zamanı 1275 nəfər əsir götürülüb, 150 nəfər itkin düşüb.

Xocalıdan əvvəl və sonra da əzəli torpaqlarımızda ermənilər tərəfindən neçə-neçə faciə törədilib. 1991-ci il dekabrın 19-da Xocavənd kəndi, 1992-ci il fevralın 12-də isə Malıbəyli kəndi işğal edilərək yandırılıb. 1992-ci il yanvarın 25-də məlum “Daşaltı əməliyyatı” zamanı həlak olduğu güman edilən 64 soy-daşımızın meyiti tapılmayıb, əsirlər qaytarılmayıb. Ondan 20 gün sonra erməni quldurları xarici müzdlülərin, xüsusilə də 366-cı motoatıcı alayın köməyiylə hər tərəfdən əlaqəsi kəsilmiş Qaradağlı kəndinə hücum keçiblər. Kənddə olan 104 sakin və 14 əsgər sonuncu gülləyə qədər 4 gün düşmənlə mübarizə aparıb. Biri qadın olmaqla, 14 nəfər həyatını itirib. Silah-sursatı tükənən soydaşlarımız sonda əsir götürülməzlər və onların növbəti məşəqqətləri başlanıb. Kəndin Bəylik bağı adlanan yerində 23 sakini erməni cəlladları güllələyib, yaralılar diri-diri silos quyusuna tökülərək üstləri torpaqlanıb. Əsirlərin bir

hissəsi Qaradağlı – Xankəndi yolu üzərində yerləşən erməni kəndlərində məşinlərdən düşürülüb və nümayişkarənə şəkildə güllələnib. Girovluqda olan 8 nəfər kənd sakini işgəncələrlə qətlə yetirilib. Ümumiyyətlə, kəndin 77 sa-kini ermənilərə qarşı qeyri-bərabər döyüşlərdə şəhid olub. Xankəndi və Əsgəranda 2 aydan artıq saxlanılan 54 nəfərdən 15-i əsirlikdən qurtul-duqdan sonra ermənilərin verdiyi hədsiz zülmərin nəticəsi olaraq vəfat edib.

Həmin il Şuşanın işğalının təfərrüatlarını kənara qoyaraq, bir amili nəzərə çatdıraq ki, may ayının 6-da bütün erməni komandanlığı, xarici qonaqlar və jurnalistlər “Dağlarda toy”u izləmək üçün dəniz səviyyəsindən 1200 metr yüksəkliyində yerləşən Şuşakəndə toplaşmışdılar. Onların sırasında Robert Koçaryan, Serj Sarkisyan, Leonid Martirosyan, Oleq Esayan, Zori Balayan, akademik Andrey Saxarovun ögey oğlu Aleksey Semyonov, Yelena Bonner, Baro-nessa Koks, eləcə də Ümumdünya xristian həmrəyliyi və “Daşnaksüt-yun” terror təşkilatının rəhbərləri xüsusi yer almışdılar. Fasiləsiz raket zərbələrindən vahiməyə düşən Şuşanın mülki əhalisi keçilməz meşələrlə Laçın istiqamətində canlarını götürüb qaçırdılar. Mayın 9-da ermənilər Şuşa şəhəri üzərində qələbələrini bayram etdilər. İntensiv döyüşlərdə 1860 azərbaycanlı yara-landı, 480-i həlak oldu, 22 min nəfər öz yurdundan didərgin düşdü. Əsir götürülmüş 68 soydaşımızın taleyi barədə bu günə qədər məlumat yoxdur.

Şuşadan 9 gün sonra Laçın işğal edilib. Burada 300-dən artıq hərbi və mülki şəxs həlak olub və itkin düşüb. Qətlialmlardan biri də 1992-ci il avqustun 27-dən 28-nə keçən gecə baş vermiş Ballıqaya faciəsidir. Erməni quldurları Laçından qaçqın düşən və Goranboyun Ballıqaya kəndində müvəqqəti məskunlaşmış 24 nəfər azərbaycanlı mülki şəxsi amansızlıqla qətlə yetirib, 9 nəfəri yaralayılar. Öldürülənlərin arasın-da 6 azyaşlı uşaq, o cümlədən 6 aylıq körpə də olub, 3 azyaşlı uşaq hər iki valideynini itirib. Öldürülmüş dinc insanların bəzilərinin meyitləri yandırılıb.

Kəlbəcərin işğalı zamanı ra-yonun 60 minlik əhalisi köməksiz şəkildə mühasirədə qalmışdı. Yeganə qurtuluş yolu qarlı Murov-dağ silsiləsi idi. Rayon əhalisi uşaq-ları, qoca və xəstələri necə xilas etmək yolunu bilmirdi. Bu faciədə erməni faşistləri bir neçə yüz nəfəri öldürüblər, bir neçə yüzünü əsir götürüblər. Rayonu talan edib, yan-dırıblar. Faşistlərin törətdiyi 1992-ci ilin Ağdaban faciəsi də təcavüzün ən qanlı səhifələrindəndir. Kəlbəcərin işğalı zamanı ermənilər 2-ci dəfə Ağdabanı oda qalayıb, viranəyə döndəriblər. Qızlar əsir düşməmək üçün özlərini qayadan atıblar. Erməni qəsbkarları bir gecədə bir kəndi yer üzündən siliblər. Bu zaman rayonun Başlıbel kəndində də misilsiz vəhşiliyə rəvac verilib. Doğma torpaqlarını tərk etməyən 62 nəfər dağlara sığınıb. Lakin onlar cəmi 17 gün gizləndə qala biliblər. Aprelin 18-də erməni quldurları qadın, uşaq və yaşlıların gizləndiyi yeri aşkarlayıb. Bu insanlar cəmi 2 ov tüfəngi və əhalini qoruyan əsgərlərdə olan bir neçə avto-mat silahla düşməyə müqavimət göstəriblər. Başlıbelin işğalı zamanı 27 nəfər güllələnib.

Xocavənd, Malibəyli, Xocalı, Ballıqaya, Ağdaban, Başlıbel faciələri törədilmə spesifikasiyasına və xarakterinə görə BMT Baş Assamb-leyası tərəfindən 9 dekabr 1948-ci il tarixdə qəbul olunmuş “Soyqırımı cinayətinin qarşısının alınması və ona görə cəzalandırma haqqında” Konvensiyanın müddəalarına tam uyğundur.

“Beynəlxalq Terrorizm” jurna-lının 1986-cı ildə buraxılmış 3-cü nömrəsində M. Günterin dərc etdirdiyi “Müasir erməni terroru” adlı məqaləsində göstərilir ki, erməni terrorizminin təşkilatlanması “erməni məsələsi” deyilən məsələnin yaranması ilə bağlı olub. Osmanlı imperiyasında həmin terrorizmin inkişafında əsasən, başqa ölkələrdə yaşayan erməni tacirləri ilə əlaqə və xarici kapitalın axını da məlum rol oynayıb. Erməni terrorçuları hələ də anlamırlar ki, onlar məlum güclərin hakimiyyət və hökmranlıq uğrunda apardığı mübarizənin girovuna çevriliblər.

Ensiklopedik məlumatlarda erməni terror təşkilatlarının bö-yük bir siyahısı yer alıb. Bunlar Türkiyədə silahlı toqquşmalar və ter-ror aktları törədən, İran və Rusiyada yaşayan ermənilərlə əməkdaşlıqda olan Armenakan, həmçinin Hnçak, “Böyük Ermənistan” ideyasını yayan “Daşnaksütyun”, Vyanada yaradıl-mış Komandoslar, Fransadakı Oril qrupu, Gəpaqon, Apostol, eləcə də bir sıra ölkələrdəki terrorçu partiya, cəbhə və müqavimət hərəkatlarıdır. Bəziləri məhdud, amma sırf konk-ret yöndə əməllər törətmək üçün-dür. Məsələn, Fransadakı Gənc Ermənilər İttifaqının yeganə məramı yalnız diplomatların oğurlanması, İsveçrədəki 9 iyun qrupunun qayəsi yalnız həbsdə olan erməni terrorçu-larının azad olunmasıdır.

Mənfur düşmənlərimiz “qara yara” kimi insanların həyatını məhv etmələri ilə tanınırlar. Hnçak parti-yasının proqramında açıq göstərilir: "Qarşıya qoyulmuş məqsədə çatmaq üçün təbliğat, təşviqat, terrorizm və dağıdıcı təşkilat yaradılması metodu seçilməlidir". “Daşnaksütyun”un 1892-ci ildə Tiflisdə keçirilən ilk qurultayında türklərə qarşı sui-qəsdlərin təşkil olunması barədə qəti qərar verilib. Məhz bu qurultaydan sonra "Türkü, kürdü hər yerdə, hər bir şəraitdə öldür, sözündən dönənləri, erməni xainlərini öldür, intiqam al!" əmri yayılıb.

Amansızlıq timsalı olan Erməni Gizli Azadlıq Ordusu 1975-ci ildə Dəməşqdə yaradılıb. Fələstin hərbi bazalarında hazırlıq keçən mindən artıq döyüşçüsü var. Fəaliyyətinin ilk 6 ilində təşkilat dünyanın müxtəlif ölkələrində 19 türk diplomatının ölümünə səbəb olan terror aktları həyata keçirib. Erməni İnqilab Ordu-su 1983-cü ildə Brüsseldə Türkiyə səfirliyinin attaşesi Dursun Akso-yun qətlinin, Lissabonda Türkiyə səfirliyinə hücumun və 1985-ci ildə Ottavada Türkiyə səfirliyinə hücum aktının məsuliyyətini öz üzərinə götürüb. 1988-ci ildə Moskvada yaradılmış Erməni Birliyinin ASALA ilə sıx əlaqələri var, keçmiş sovet məkanında terrorçuların fəaliyyəti üçün onları saxta sənədlərlə təmin edir. Qarabağa silah və mızduqların ötürülməsində iştirakçı olub. ABŞ, Kanada və Qərbi Avropada fəaliyyət göstərən Demokratik cəbhə təşkilatının əsas məqsədi türk dövlətinin parçalanmasıdır.

Erməni terrorizminin ən "popul-yar" bir qurumu ASALA-dır. İngilis dilində "Ermənistanın Azadlığı uğrunda Gizli Erməni Ordusu" adının baş hərflərindən ibarət olan bu abreviatuza özündə sayısız terror aktlarını ehtiva edir. Təşkilat müstəqil Ermənistan dövlətinin qurulması və 1915-ci ildə baş verdiyi iddia edilən "erməni soyqırımının" dünya ölkələri tərəfindən tanınması üçün 1975–1991-ci illərdə daha fəal surətdə çalışıb. Qərargahı Livanın paytaxtı Beyrutda, təlim bazaları isə Suriyada yerləşir. ASALA-nın əsas məqsədi Şərqi Türkiyə, Şimali İran və Azərbaycanın Naxçıvan, Qara-bağ bölgələrinin də daxil olduğu bir ərazidə "Böyük Ermənistan" dövləti qurmaqdır. ASALA əsasən Türkiyə və Azərbaycan vətəndaşlarına qarşı terror aktları həyata keçirir. Təşkilatın "Əbu Nidal", "Qara Sentyabr" kimi terror qrupları ilə əlaqələrinin yaradılmasında onun lideri Akop Akopyanın bö-yük rolu olub. Afinada 1980-ci ildə qətlə yetirilmiş Türkiyə səfirliyinin idarəetmə məsələləri üzrə attaşesi Qalib Özman və onun 14 yaşlı qızı Nəslihanın ölümünə görə məsuliyyəti öz üzərinə götürmüş A.Akopyan 01.08.80-ci ildə "Nyu-York Tayms" qəzetinə verdiyi müsahibədə bildirmişdir: "Bizim düşmənimiz türk rejimi, NATO və bizimlə əməkdaşlıq etməyən ermənilərdir".

Bir qədər də Monte Melkonyan haqqında. Kaliforniyada doğulub, ixtisasca arxeoloq olan bu terror-çu 1978-ci ildə Livanda gedən vətəndaş müharibəsində, sağ xristian qüvvələrin tərəfində döyüşüb. Sonra Türkiyə ordusuna qarşı PKK-nın həyata keçirdiyi əməliyyatlarda iştirak edib. 1981-ci ilin sentyabrında Parisdəki Türkiyə səfirliyinə hücum təşkil edib. Həmin ilin noyabrın-da Fransa polisi tərəfindən həbs olunub. Onun həbsinə cavab olaraq ASALA bir neçə terror hadisəsi törədib və sonda Fransa hökuməti Melkonyanı Livana deportasiya edib. İki il sonra Parisdəki Orli Hava Li-manında, Türk hava yolları şirkətinin kassaları qarşısında partlayış təşkil edib və nəticədə 8 nəfər həlak olub, 55 nəfər müxtəlif dərəcəli bədən xəsarəti alıb. Yenidən tutulub, amma müəmmalı şəkildə həbs müddəti azaldılıb. Sonra Yəməndə depor-tasiya olunub. 1990-cı ildə Monte Ermənistan gəlib və Qarabağa yollanaraq Xocavənd rayonunun işğalı zamanı Ermənistan ön cəbhə dəstələrinin birinin komandiri olub. 1993-cü ildə Ağdamın Mərzili kəndində Azərbaycan hərbiçiləri tərəfindən öldürülüb.

Qansız düşmənin əsl xislətini göstərməkdən ötrü onun üçüncü terror dalğası adlanan və 1970–80-ci illəri əhatə edən bəzi canalma aktlarına ötrü nəzər salmaq kifayət edər.

...Türkiyənin Fransadakı səfiri İsmail Erez və onun sürücüsü Talip Yener qətlə yetirilir (14 oktyabr 1975), ESƏD məsuliyyəti öz boy-nuna götürür, lakin sonra ASALA bu terror aktını onun təşkil etdiyini bildirir. Mütəxəssislərin fikrincə, bu aksiyanın təşkilində hər iki terror təşkilatı iştirak edib.

...Vyanadakı Türkiyə səfirliyinə daxil olan üç nəfər erməni terrorçu səfir Danış Tunalıgilili avtomatik si-lahla qətlə yetirir (22 oktyabr 1975).

... Beyrutda Türkiyə səfirliyinin birinci katibi Oktar Sirit ASALA terrorçusu tərəfindən qətlə yetirilir (16 fevral 1976), yenə orada Türkiyə səfirliyi raketlərlə atəşə tutulur (28 oktyabr 1978).

...Madriddə avtomatla silahlan-mış üç erməni terrorçusu, türk səfiri Zəki Küneralpın maşınına atəşə tutur. Bunun nəticəsində səfirin həyat yoldaşı Neqla Küneralp, maşında olan keçmiş səfir Bəşir Balsoğlu həlak olur, milliyətcə ispan olan sürücü Antonio Torres aldığı yaralardan xəstəxanada keçirir (2 iyun 1978).

...Haaqada Türkiyənin bu ölkədəki səfiri Özdəmir Benlərin oğlu 27 yaşlı Əhməd Benlər öz ma-şınında qətlə yetirilir, bu qətlə görə məsuliyyəti ASALA və ESƏD öz üzərinə götürür (12 oktyabr 1979).

...Romada Fransa və ABŞ aviaşirkətlərinin ofislərinin qarşısın-da üç partlayış baş verir, nəticədə küçədən keçən bir çox adam yarala-nır (23 dekabr 1979).

... Tehrandə bir qrup erməni terrorçusu Tehrandəki Türkiyə səfirliyinə hücum edir, nəticədə iki təhlükəsizlik xidməti əməkdaşı öldürülür. Terrorçulardan iki nəfər İran polisi tərəfindən həbs olunur və edam edilir (12 mart 1981).

... Erməni terrorçuları Ankara Beynəlxalq Hava Limanına hücum təşkil edir, tapanca və əl qumra-baraları ilə silahlanmış terrorçular gözləmə zalında olan insanlara atəş açır. Bir terrorçu hava limanının restoranında 20 nəfəri girov götürür, digəri isə polis tərəfindən yaxalanır. Girovları öldürəcəyi ilə hədələyən terrorçu ilə atışma zamanı 9 nəfər həlak olur (biri ABŞ, digəri Almaniyaya vətəndaşı). Terror aktı

zamanı 82 nəfər yaralanır. Terrorçu Levon Əkməkçyan hadisə yerində qətlə yetirilir. Həbs olunmuş digər terrorçu Levon Ekməkçyan isə məhkəmənin hökmü ilə edam cəzasına məhkum olunur. Silva Kaputikyan terrorçu Əkməkçyana "Yağış yağır, oğlum" şerini həsr edir (7 avqust 1982).

Bir sözlə, Avropanın müxtəlif şəhərlərində yüzlərlə belə qan-lı aksiyalar baş verib və erməni yazarları terrorçuları tərənnüm edib, Ermənistan isə dövlət səviyyəsində dəstəkləyib. Elə İrəvanda sovet marşalı Hovannes Baqramyanın abidəsindən də yaxşı yerdə faşist Qaragin Njdeyə əzəmətli heykəl ucaldılması buna sübutdur. Son günlərin təxribat xarakterli bir yoxlanılmamış xəbərinə görə isə ermənilər Xocavənddə də həmin faşistə heykəl qoyublar. Bəzi mənbələrdə indi artıq Xocalı qatili Robert Koçaryanın qarşıdakı parlament seçkilərinə qatılmaq niyyəti açıqlanır. Serj Sarkisyan alt-dan-alt-dan çevriliş tiyanını qaynadır. Yəqin ki, Robertin və Serjikin öz xalqını yenidən geriyə, faşizm girdabına sürükləmək qəsdləri var.

Ermənistanın faşist xislətli, təcavüzkar və terrorçu dövlət olduğunu göstərən daha bir fakt budur ki, Nikol Paşinyan hərbi əməliyyatların dayandırılması ilə bağlı birgə bəyanata qol çəkəndən 17 gün sonra Azərbaycan ərazisinə 62 nəfərlik diversant qrupu göndərildi. Dərhal tutulub tərksilah olunan həmin dəstə haqqında beynəlxalq qanunlar əsasında terrorçu-diversant fəaliyyəti ilə bağlı cinayət işi açıldı. Erməni tərəfi isə onların hərbi əsirlər kimi qələmə verilməsi və dərhal azad edilməsi barədə mənasız hay-küy qaldırmaq-dadır.

Bundan başqa, Ağdamda Türkiyə – Rusiya Birgə Monitoring Mərkəzinin açılışından iki gün sonra düşmənin ordusunun Qazax rayonu-nun Aşağı Əskipara kəndi səmtində sərhəddə törətdiyi təxribat da aşkar təcavüz aktıdır. Qeyd edək ki, bu addım həm Türkiyənin monitoringə cəlbindən, həm də Qazaxın işğal altında olan 7 kəndinin qaytarıl-masının gündəmdə olmasından məxsusi qıcıqlanma təzahürüdür. Amma reallıq budur ki, Ermənistanın hansı təxribata əl atmasından asılı olmayaraq, Türkiyə–Rusiya Birgə Monitoring Mərkəzi də səmərəli fəaliyyət göstərəcək və Qazaxın 7 kəndi də azad ediləcək. Bu, qaçılmazdır.

Nə qədər ki, terrorizmi həyat tərzinə çevirən, irqçilik və nifrətə abidələr ucaldan Ermənistanın ağı başına gəlməyib, hazırkı zəlif durumunda qalacaq və məhvə doğru gedəcək. İbrət olmasa, xilas da olmayacaq.